Legyező - Az őrjöngő Roland és Angelika

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	19806
Készítés ideje:	1740 KÖRÜL
Készítés helye:	Franciaország
Anyag:	ezüstfólia; gyöngyház küllők; pergamen
Technika:	aranyozott; áttört; faragott; festett
Méretek:	magasság: 27 cm szélesség: 49 cm

Huszonkét darab faragott, áttört és aranyozott ezüstfóliával díszített gyöngyház küllőn gouache festésű pergamenlap. A küllőket ékkövet magában foglaló fémszegecs fogja össze.

Az aranyfestéssel, színes virágokkal és piros fémfóliával, valamint gyöngyház lapocskákkal keretezett lap szökőkutas kertet ábrázol. Az előtérben egy páncélos lovag látható, amint a kíséretével érkező ifjú hölgy elé veti magát. A csoporttól jobbra szerelmespár, balra pásztorlányka ül bárányai mellett, mögötte fiatal fiú heverészik. Balra a háttérben ifjú pár táncol, mellettük asztal körül társaság.

A jelenet ábrázolása Charles-Antoine Coypel (1694–1752), a francia királyi képtár őrének festményére nyúlik vissza (Nantes, Musée des Beaux-Arts ld. itt). Coypel 1733-ban egy négy darabból álló, Operarészletek című képciklust festett, melyek nyomán a következő években négy nagyméretű kárpitot szőttek XV. Lajos felesége, Leszczyńska Mária számára.

Coypel képciklusa, illetve a versailles-i kastély királynéi lakosztályának díszítésére szánt kárpitsorozat témáját Jean-Baptiste Lully (1632–1687) két nagysikerű operája, az 1685-ben bemutatott Roland, és az egy évvel később színre vitt Armida szolgáltatta. Librettójuk forrása a reneszánsz két legismertebb és legnagyobb hatású eposza: Ludovico Ariosto *Őrjöngő Lórántja*, illetve Torquato Tasso *A megszabadított Jeruzsálem* volt.

Az Operarészletek kárpitsorozat első, 1733-ban elkészült darabja a Roland volt, amely az opera IV felvonásából a 4. jelenetet eleveníti meg, amikor az Angelicába szerelmes Orlando – hírül véve, hogy szerelme viszonzatlan marad, mivel Angelica Medor lovag hitvese lett, csalódottságában megőrül.

Coypel festményéről 1737-ben Pierre-Louis Surugue (1716–1772) rézmetszetet készített (ld. itt), lehetővé téve ezzel a mű további népszerűsítését és a kompozíció széles körű felhasználását más művészeti ágakban. Minden bizonnyal ezt a metszetelőképet használta fel az itt bemutatott legyező mestere is, egy ismeretlen párizsi legyezőkészítő, nem sokkal a metszet kibocsátását követően, az 1740 körüli években.

A legyezőlapon ábrázolt jelenet szökőkutas keretben játszódik, s a kert egyik fájának törzsén olvasható felirat – *Rollan / cherche / angelique* – ad kulcsot a téma azonosításához. A festés csak igen elnagyoltan követi az előképét, annak csupán két legjellegzetesebb motívumát – az Angelica előtt térdre hulló Orlando figuráját, valamint a háttérben táncoló párt – használva föl. A két szereplő méltóságteljes attitűdje bájossá változott. Angelica kíséretének tagjai és az eseményt figyelő, népes és mozgalmas csoportokba rendezett, élénk mimikájú szereplők az átlagos legyezőképek csekély számú, szokványos alakjává redukálódtak. A hátlapon apró szigeten, urnával koronázott emlékműre, szerelmesét ölében tartó ifjú íja nevüket: *an/gelique / et / medor*. A bokrok mögül, felhők közül, tegzét diadalmasan magasra emelő Ámor kukucskál rájuk. A legyező akár színpadi előadást felidéző emléktárgy is lehetett, Lully művei ugyanis példátlanul hosszú ideig maradtak műsoron. A szerelemre, házasságra vonatkozó utalások azonban inkább jegyajándékot sejtetnek a legyezőben.

Irodalom

- Maros Donka Szilvia: *Bájos semmiségek. Az Iparművészeti Múzeum legyezőgyűjteménye (1700-1920)*. Balassi Kiadó - Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2002. - Nr. 20.
- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 6.204. (Maros Donka Szilvia)

